

Teoria 10 etapów na drodze do ludobójstwa G.Stantona + 11 Cisza w opracowaniu dr Tomasza Cebulskiego.

Ludobójstwo rozwija się w przewidywalnych i zdefiniowanych etapach, które jednak nie zawsze występują linearnie jeden po drugim, często trwają jednocześnie. Według definicji G.Stantona zwykle późniejszy etap w jego typologii musi być poprzedzony wcześniejszym. Poszczególne etapy mogą trwać przez cały proces i przybierać różną intensywność charakterystyczną dla warunków społecznych, kulturowych, politycznych i międzynarodowych w jakich rozgrywa się dramat ludobójstwa. Najważniejsza jest jednak świadomość, że na każdym etapie można uratować przynajmniej część potencjalnych ofiar.

Do teorii 10 kroków G.Stantona należy dodać 11 o nazwie CISZA. Był on wyraźnie widoczny w mojej 20 letniej pracy z ocalałymi i ich rodzinami. Objawił się z całą stanowczością w dwóch dekadach po Drugiej Wojnie Światowej kiedy historiografia i pamięć dokonanego ludobójstwa były w najlepszym przypadku przemilczane w najgorszym redefiniowane dla potrzeb bieżącej polityki i tożsamości zbiorowej.

KROK 11 - CISZA: Ofiary nie mają już prawa głosu, a nawet jeśli mówią to brak jest języka i kodu kulturowego w którym mogli by wyrazić swą traumę, ślady zbrodni zostały zatarte, ci co uciekli stali się pozbawionymi środków do życia uchodźcami, czyli ludźmi starającymi się zadbać o swój podstawowy byt i często nawet przeżycie. Kluczową rolę w formowaniu się okresu ciszy odgrywa syndrom winy ocalonego. Dla początkowego okresu ciszy charakterystyczne są próby zmiany tożsamości lub wyparcia traumatycznych doświadczeń. Okres ciszy jest inicjowany poprzez kolejną fazę obojętności świata zewnętrznego względem zjawiska ludobójstwa. Dokonane ludobójstwo staje się stopniowo społecznym tabu i niejednokrotnie pamięć o nim zostaje wymazana z kart historii. Mechanizmy okresu ciszy i zapominania ludobójstwa przyczyniają się do pogłębiania się społecznej obojętności na kolejne, zachodzące dekady później fazy radykalizacji języka i ideologii państwa mogące ponownie prowadzić do wejścia na ścieżkę błędnego koła postępujących po sobie etapów na drodze do kolejnego ludobójstwa. Cisza, brak świadomości o potencjale ludobójczym drzemącym w ludzkości oraz brak wiedzy o powtarzalności tych zjawisk w historii domyka teorię etapów G.Stantona i jednocześnie tłumaczy cykliczność tych zbrodni w dziejach ludzkości.

Przeciwdziałanie:

- badanie zbrodni i zbieranie materiału dowodowego oraz ściganie i sądenie sprawców na gruncie prawa międzynarodowego,
- poszukiwanie ocalałych i łączenie rodzin, a także zbieranie świadectw ocalałych,
- wypracowanie mechanizmów opieki ekonomicznej i psychologicznej nad ocalałymi,
- upamiętnienie ofiar zbrodni i wypracowanie lokalnego języka narracji, bez próby kolonizowania pamięci lokalnej i jej form kulturowych przez wypracowane gdzieś indziej formy pamięci.

Autor: Tomasz Cebulski